

Na horúčavy reagujú aj paradajky

Tohtoročné leto ukazuje, že extrémne počasie neohrozuje iba obilniny či ďalšie plodiny pestované na poliach. Slovenskí pestovatelia paradajok hlásia pre extrémne horúčavy pokles produkcie o 20 až 30 percent. Problémom pritom nie je nedostatok vody. Rastliny v skleníkoch čoraz horšie zvládajú dlhé obdobia vysokých teplôt, čo sa prejavuje menšou úrodou, horšou kvalitou plodov a napokon aj vyššími cenami pre spotrebiteľov. Zväz zeleninárov a zemiakarov Slovenska (ZZZS) upozorňuje, že vysoké teploty čoraz výraznejšie zasahujú aj produkciu zeleniny v skleníkoch.

Pri paradajkách pritom vzniká zdanlivý paradox. Hoci rastú v kontrolovanom prostredí a pestovatelia im dokážu zabezpečiť dostatok vody, pred extrémnym teplom ich skleníky úplne neochránia.

Keď je horúco aj v noci, rastlina bojuje o prežitie.

"Mimoriadne náročné sú obdobia, keď vysoké teploty pretrvávajú nielen počas dňa, ale aj v noci. Rastlina pri dlhodobom tepelnom strese mení svoje fyziologické správanie – obmedzuje generatívny rast a tvorbu plodov a väčšiu časť energie smeruje na zachovanie svojich základných životných funkcií," vysvetľuje Zsolt Bindics z Veselej paradajky zo Žitného ostrova.

Horúčavy komplikujú aj tvorbu kvetov, dozrievanie plodov či opelenie.

"Opelenie zabezpečujú čmeliaky, ktorých aktivita je počas extrémnych horúčav výrazne nižšia. Zabezpečenie dostatočného opelenia skleníka si preto vyžaduje dodatočné náklady," upozorňuje dlhoročný pestovateľ Branislav Oremus – Oremusfarm.

Výsledok už pestovatelia vidia priamo na úrode. Vo vybraných týždňoch zaznamenávajú členovia ZZZS pokles produkcie približne o 20 až 30 percent oproti bežným podmienkam.

Menej paradajok, horšia kvalita a vyššie ceny. Nejde však iba o množstvo.

"Jednotlivé odrody reagujú na tepelný stres rozdielne. Plody môžu rýchlejšie mäknúť, strácať kvalitatívne parametre a skrakuje sa ich trvanlivosť," vysvetľuje Z. Bindics.

Dôsledky už cíti aj trh. Domácich paradajok je menej a ich ceny rastú. Pestovatelia však upozorňujú, že zdražovanie nemôže jednoducho kopírovať prepad produkcie. Príliš vysoká cena by totiž narazila na hranicu, ktorú sú slovenskí spotrebitelia ešte ochotní zaplatiť.

Skleníky boli stavané na udržanie tepla, dnes ho potrebujú dostať von.

Situáciu komplikuje aj samotná konštrukcia skleníkov. Tie boli desaťročia budované predovšetkým tak, aby rastlinám zabezpečili dostatok tepla a umožnili predĺžiť pestovateľskú sezónu. S čoraz častejšími extrémnymi horúčavami však pestovatelia riešia opačný problém – ako skleníky účinne ochladzovať.

"Účinné chladiace technológie predstavujú vysoké investičné aj energetické náklady. Pri súčasnej ekonomike pestovania a abstinencii dlhodobých obchodných dohôd je návratnosť takýchto investícií pre pestovateľov problematická," uvádza Peter Kelemen z Farmy Beri (Ovozela).

Pestovatelia: Na nové klimatické podmienky nie sme pripravení.

Podľa ZZZS skúsenosť tohto leta ukazuje, že diskusia o klimatických zmenách v poľnohospodárstve sa nemôže obmedzovať iba na suchu a nedostatok zrážok. Pri kompenzáciach dôsledkov sucha treba preto myslieť aj na kompenzáciu dopadov horúčav pre špeciálnu rastlinnú výrobu.

"Špeciálna rastlinná výroba čelí vlastným klimatickým rizikám. V prípade skleníkov nejde primárne o nedostatok vody, ale o rastúcu intenzitu a dĺžku extrémnych teplôt, na ktoré nie sme ako sektor

pripravení," upozorňuje Jana Gnojčáková zo ZZZS.

Problém prichádza v období, keď slovenskí zeleninári už čelia tlaku obchodných cien, lacnejšiemu dovozu, rastúcim logistickým a obalovým nákladom a novým administratívnym a legislatívnym povinnosťami.

"Ak má Slovensko zachovať domácu produkciu zeleniny za prijateľné ceny pre spotrebiteľov aj v nasledujúcich rokoch, bude potrebné vytvoriť podmienky na podporu špecialnej rastlinnej výroby ako aj investícií do technológií, ktoré pomôžu pestovateľom zvládať nové klimatické podmienky," uzatvára Gnojčáková.